

Warsaw Management University

SUSTAINABLE DEVELOPMENT

- SCIENTIFIC DEBUT 2013

СТАЛИЙ РОЗВИТОК
- НАУКОВИЙ ДЕБЮТ 2013

scientific editors
наукові редактори

Stanislaw Dawidziuk
Henryk A. Kretek
Anatolij Kuzminskij

Warszawa 2014

**WYDAWNICTWO WYKSZEJ SZKOŁY MENEDZERSKIEJ W
WARSZAWIE
im. prof. Leszka J. Krzyzanowskiego**

ul. Kaweczynska 36, 03-772 Warszawa www.wsm.warszawa.pl

ISBN 978-83-7520-168-0

Recenzenci:

prof. zw. dr hab. Nellia Nychkalo
dr hab. Robert Geisler, prof. UO

Copyright by Wyksza Szkoła Menedzerska w Warszawie

Redakcja techniczna:
Jarosław Juszcza

Projekt okładki:
Marta Skrzecz

Марія Ожгібесова

ГЕНДЕРНА «РІВНІСТЬ» ТА ЖІНОЧІ ЕКОЛОГІЧНІ РУХИ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ТА СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

Вступ

Питання присутності жінок у суспільному житті на сьогодні надзвичайно актуальне. Ще важливішим, а відповідно і проблемним, є питання якості роботи та суттєві внески, які роблять жінки в життя своєї спільноти, збереження навколишнього середовища, що зокрема відображається в щоденному житті кожного. Але, говорячи про «проблемність питання», ми повинні враховувати фактор історичного розвитку суспільства, але аж ніяк не ставити під сумнів якість роботи, розділяючи його за тендерним принципом. Ведучи мову про представництво жінок в організаціях певного впливу на суспільство та управлінні взагалі, слово «проблемність» автоматично виникає в переліку розуміння невизначеності явища та неоднозначного ставлення до нього (якщо неофіційно, то часто на ментальному рівні).

Метою статті є дослідження становища жінки в суспільстві в історії та сучасності, звернення уваги на ставлення до проблеми у світі та в певній невеликій локальній групі опитаних респондентів, прогнозування найближчих результатів у вирішенні проблеми, за наявності слідування певним крокам у напрямку розвитку розуміння суспільством поняття тендерної рівності. Крім того, важливим є виявлення ролі жінок у вирішенні екологічних питань як однієї з активних суспільних сфер.

З точки зору вирішення будь-якої проблеми, перше завдання, яке необхідно поставити перед собою, - знаходження першопричини її виникнення. Першопричини виникнення проблеми нерівності жінок у суспільстві сягають не одного століття... Про історію часто говорять у контексті того, що історія суспільства взагалі — це історія воєн, маючи на увазі циклічні конфлікти, які змінювали хід подій та шляхи розвитку майбутнього. Але протягом великого історичного періоду незмінним залишалося другорядне становище жінки в суспільстві. Досить неквапливими рішеннями в різних країнах таке становище почало змінюватися у XX столітті. І на сьогодні, початок XXI століття, є глобальною ідеєю, міжнародним

напрямком діяльності, інтелектуальним проривом у плані демократизації та реформації суспільного життя, перспективою розвитку майбутнього.

Для дослідження цієї проблеми було вирішено такі завдання:

1. Простежено такі характеристики діяльності жінок в екологічних рухах протягом історії. Так як, саме він є одним з найсуттєвіших факторів впливу на життя багатьох верств населення.
2. Виокремлено аспект діяльності жінок в екологічних рухах протягом історії. Так як, саме він є одним з найсуттєвіших факторів впливу на життя багатьох верств населення.
3. Порівняно розуміння питання гендерної рівності у різних країнах та визначено рівень уваги, який їй приділяють у світі.
4. Проведено опитування, у якому виявлено ставлення чоловіків та жінок до історії та сучасності статусу жінки в суспільстві.

Серед дослідників проблеми можна назвати: Д.Беннетт, Г. Лернер, Ш.П. Гліман. С. Бовуар, Г.Сміт, Р. Брайденталь. К. Кунз, Д. Келлі, Ш. Йогансон, М. Дейлі та ін.

Однак, дослідження ролі жінки в суспільних та екологічних рухах потребує ще більшого залучення інтелектуальних сил суспільства для утвердження та розуміння важливості проблеми. Необхідно, щоб вивчення жіночої історії та сучасності не належало винятково жінкам і, відповідно, аналогічно з вивченням статусу чоловіка в суспільстві. Адже врахування цієї проблеми підтверджує вміння взаєморозуміння людства на усіх рівнях, що ставить позначку "виконано" навпроти першого необхідного пункту, пов'язаного зі взаєморозумінням, на шляху розвитку суспільства далі.

Надання однакових прав жінкам на рівні з чоловіками є, безперечно, демократизацією суспільства. Нині цей аспект діє у двох площинах: в одній є процесом, оскільки покращення становища участі жінки в суспільному, публічному житті потребує вдосконалень; в іншій – є вже невід'ємним складником, без якого цивілізоване прогресивне існування неможливе.

Діяльність жінок в екологічній сфері стало чітким аргументом ХХ сторіччя про те, що проти глобальних проблем об'єднанні абсолютно всі сили світу – незалежно від впливу традицій та статі. Екологічна сфера є одним з яскравих механізмів, у якому припиняють діяти гендерні пересуди. Боротьба за здорове життя на планеті для жінок, як і для чоловіків, є автоматично боротьбою за безпеку наступних поколінь, що надає гендерному аспекту не просто правове забарвлення, а головним чином – гуманітарне.

Питання рівності виникають постійно в різних куточках світу, різного рівня проблематики та різного характеру (міжетнічні, міжконфесійні, гендерні) всередині однієї держави. Безумовно, внутрішні проблеми держави потребують самостійного вирішення, однак варто наголосити, що, якщо людина народилася на території країни, де рівність мешканців ігнорується, то вона повинна підпорядковуватися такому стану справ. Саме задля

поширення переконань у світі, що рівність є першочерговим елементом сучасного життя та життя людини взагалі, працюють міжнародні конференції, зустрічі та наукові симпозиуми, і відбувається це публічно з метою підвищення рівня освіченості, ознайомленості та залучення до проблеми найбільшої кількості людей. І головним завданням є розгляд та вирішення проблеми на теоретичному рівні, а передовсім підняття рівня усвідомлення сутності явища усередині суспільства кожним.

Історичний аспект проблеми

Питання повноправного статусу жінки було порушено не стільки через відсутність роботи для жінок, скільки через надзвичайно важкі умови праці, що також підкреслювало нерівність. Саме усвідомлення фізичної неспроможності покорі часу досягло своєї крайньої точки, і жінки почали вимагати не просто скорочення часу роботи, а й виборчих прав. Обирати, але не бути обраною — про це йшла мова. Але рішення скоротити робочий час жінки викликало багато протиріч, які на сьогодні також хвилюють переважну більшість представників чоловічої статі, якщо фізично жінка нерівна, то чи не є об'єктивним від початку ставити до неї інші вимоги, а відповідно і надавати інші права? Для чого давати такі права жінкам, якими вони у більшості не скористаються? Аргументом прихильників саме такої точки зору передовсім є військова служба. Але не важко прогнозувати, що, якщо і відібрати частину так званих «непотрібних прав» у жінок, то очікувана ланцюгова реакція скорочення дійсно важливих можливостей... Наприклад у Новій Зеландії жінки отримали виборчі права першими — у 1893 році, а у Швейцарії найпізніше (у 70-их роках). У зв'язку з багатьма релігійними особливостями, жінки досі не мають рівних з чоловіками прав у деяких країнах.

Питання повноправності жінки виникає постійно. Наприклад, досліджуючи саму методологію вивчення жінки в історії, науковці доходять до висновку, що від самого початку жіноча історія була не лише науковим, але і соціальним проектом. Заглиблення в ці питання мало на меті не лише заглиблення в певні аспекти пізнавального характеру, а й безумовно потребу простежити трансформації становища жінки й різні типи дискримінації в різних культурно-історичних контекстах. В історії стали відомими саме ті жінки, які змогли реалізувати себе в, так званий, «чоловічій сфері діяльності». Проблема викривлення історії жіноцтва, на думку дослідників виникла переважно через те, що розповідали її саме чоловіки протягом великого історичного проміжку часу. Але це водночас можна пояснити і об'єктивними на це причинами, адже саме участь чоловіків в історичних подіях визначала вектор розвитку світу, а історія жіноцтва виявилась ніби

схована від очей майбутнього. Нині побутують погляди, що вивчення джерел, які свідчать про жінки в історії, є першою (лише першою) ланкою до зміни помилкової те що, існуючої парадигми що склалась у суспільстві. Але не лише пошук фактів може змінити становище, необхідне запровадження нових інтерпретацій з цих проблем. Варто звертати увагу не на окремі персоналії, якими наповнена історія, як незначний, але що жінки відстоювали позиції самовираження, але й розробити розуміння цілісної історії жіноцтва. У багатьох дослідників склалось навіть помилкове враження, ніби жінка є якоюсь «позаісторичною сутністю», тобто її участь, роль залишається незмінною протягом століть. Проблема вивчення тематики має ряд недоліків також через те, що, якщо у Західній Європі питання почали піднімати ще у 1970-х, 1980-х роках (що немало важно, ініціаторами були саме жінки), то у Східній Європі процес розпочався дещо пізніше¹.

Отже, для якісного розуміння поняття «гендерної рівності» потрібне переосмислення проблеми. Варто зауважити, що взагалі досить суперечливим є висловлювання «чоловіча сфера діяльності», тобто ми повинні чітко розмежовувати — якщо ми говоримо про історію питання, то воно є актуальною для вживання, але найменшим чином пов'язувати його з сучасністю досить складно. Історична «чоловіча сфера діяльності» вже давно «перекочувала» до тих сфер, де жінка абсолютно законно може виконувати таку саму діяльність з відповідними функціями.

Значення гендерної рівності з огляду на положень концепції Сталого розвитку світу

Ураховуючи соціальний складник положення концепції Сталого розвитку світу, зрозуміємо, наскільки наявність відсутності конфліктних ситуацій та повноцінний культурний розвиток з наявністю історичного досвіду та плюралістичних тенденцій є ключовими в цьому прогресивному у теоретичному та практичному застосуванні проекті. Концепція Сталого розвитку світу постійно наголошує на тому, що людина повинна брати участь у безлічі життєво важливих виборах і це зосереджено не лише у соціальному складнику концепції, а є одним із її центральних понять — поняття «людина». Отже, без досягнення абсолютної рівності між людьми, яка не буде розділяти суспільство за тендерним фактором, неможливе втілення такої концепції. Лише прогресивні кроки цивілізованого суспільства можуть наблизити його до найбільш передового прогресивного розвитку надалі.

¹ Кісь О. Р. Жіноча історія як напрямок історичних досліджень: становлення феміністської методології / О. Р. Кісь // Український історичний журнал. - 2012. - № 2. - С. 159 - 173.

Жіночі екологічні рухи в Україні та увага до аспектів тендерної рівності у світі

Як було зазначено вище, саме соціальна та гуманітарна діяльність є одними з найвпливовіших загалом. Протягом ХХ і нинішнього сторіччя світ уже побачив безліч яскравих представників суспільного життя серед жінок.

Однак, варто враховувати, що незважаючи на реальну участь жінок в різного роду суспільних рухах, в соціальних дослідженнях дуже часто звертають увагу на відсотки, які не безпідставно привертають увагу: розгалуження гендерної проблеми ще мають місце, однак ядро виявлено. І навіть те, що у соціальному житті жінки представлені менше за чоловіків, не є причиною неправильно встановлених причин. Причини такої представленості полягають у безлічі інших факторів — культурних та інших формах дискримінації жінок. Проблема є дійсно багатогранною².

Дуже часто наявна аргументація з приводу того, що є особливе «призначення жінки» або «загадковість жіночої душі», якими автоматично робляться спроби відвернути саме розуміння жіночої постаті на серйозних посадах навіть в громадських рухах.

З приводу безпідставності такої термінології заявила у ХХ сторіччі Симона де Бовуар, опублікувавши свою відому на весь світ працю «Друга стаття». Це все є лише соціальними конструкціями, нав'язані певними соціально-історичними умовами. Ось її відома теза: «Жінкою не народжуються — жінкою стають»³. І у ньому підкреслено важливу суть, яка заперечує приреченість одних на один тип життя, а інших - на інший лише за біологічним показником.

Якщо брати до уваги Україну, то більшість організацій щодо підтримки жінок у суспільстві спрямовані на соціальний захист, питання сім'ї та дітей, збереження навколишнього середовища.

Жінки, завдяки своїй природній специфіці й особливостям соціального становища в суспільстві, найбільш близькі до засвоєння нової екологічної культури, заснованої на цінностях життя, продовження людського роду, турботи про майбутні покоління, а також партнерства, ненасильства, взаємності, любові. Виступаючи в сучасному світі за право жінок реалізовувати свою сутність у всіх сферах суспільного життя, жіночий рух сприяє загальнолюдського культурного розвитку, розуміння загально значущості та актуальності нових екологічних цінностей. Жінки становлять одну

² Women in European politics – time for action/ Luxembourg: Office for Official Publication of the European Communities – 2009 – p.19.

³ Айвазова С. Симона де Бовуар: Жизнь — самоосуществление / С. Айвазова // Женщины в политике: новые подходы к политическому. Феминистский образовательный альманах. Вып. 1. Пол политики / Ред. Е. М. Иванова и А. Ю. Першай. - Прага: Адліга. - 2012. - С. 82 - 84.

з найбільш уразливих з точки зору екології категорій населення, вони не лише на власній долі, а й на долях своїх дітей відчують небезпеки і соціальні проблеми, породжені сучасними екологічними кризами. У* жіночій свідомості взаємозв'язок екологічних труднощів, загрози війни, масштабних конфліктів, соціальної нерівності та дискримінації, голоду, злиднів, хвороб знаходить образи конкретних земних страждань, катастрофи особистих надій і прагнень до кращого життя. Тому саме жінки здатні послідовно виступати на захист своїх прав та інтересів майбутніх поколінь, для яких збереження навколишнього середовища не менш важливо, ніж плоди науково-технічного і соціального прогресу. Тому саме жінки активно беруть участь у формуванні та функціонуванні екологічного руху в Україні.

Зокрема, забруднення довкілля, згубні наслідки Чорнобильської катастрофи зумовили появу мережі жіночих екологічних організацій. Однією з перших була київська регіональна неурядова екологічна організація **«Мама-86»**. Вона заснована групою молодих матерів у 1990 р. для захисту київських дітей від шкідливих наслідків індустріального радіаційно-забрудненого міста. Головним завданням організації є «підвищення громадянської та екологічної свідомості через конкретну допомогу дітям та мамам, пояснення залежності стану здоров'я від стану навколишнього середовища». Втілюючи концепцію сталого розвитку в Україні, сьогодні організація ставить перед собою наступні цілі:

- громадське лобіювання та контроль для інтеграції екологічної політики в рамках співпраці Україна—ЄС;
- просування екологічно дружнього стилю життя у середовищі громадян; підвищення потенціалу для виконання Україною своєї ролі в профільних міжнародних процесах: Комісії зі сталого розвитку ООН, Марракешському процесі, Довкілля для Європи тощо.

Вважаючи себе складовою частиною як жіночого, так і екологічного руху в Україні, «Мама-86» започаткувала програму екологічного виховання жінок, а також підлітків. Вона передбачає формування екологічної культури особистості, відчуття відповідальності за навколишнє середовище як за національне багатство, залучення жінок та дітей до активної екологічної діяльності, нетерпиме ставлення до тих, хто завдає шкоди природі. Реальним втіленням програми стали благочинні акції, які проводяться регіональними організаціями руху. Сьогодні екологічний рух «Мама-86» сучасником проекту "Зелена перемена", який триває з січня 2013р. по грудень 2015р. Даний проект спрямований на формування в суспільстві екологічно дружнього стилю життя, на посилення впливу громад щодо вирішення екологічних проблем в регіонах. Така робота здійснюється завдяки проведенню експертних дискусій, конференцій, круглих столів, вуличних і онлайн акцій, лекцій. Особлива увага приділяється проведенню

еко-уроки в школах. Для підвищення екологічної освіти жінок «Мама-86» видає інформаційний бюлетень «Мама-86-Новини», розробляє навчальні курси та програми з питань екології.

Екологічне виховання дітей, формування у них екологічного мислення та свідомості стали основою діяльності таких еколого-просвітницьких жіночих організацій, як «Екофем», «Дитина та довкілля», що діють у Києві. Проблемам захисту соціально-економічних, правових, екологічних та інших інтересів жінок-матерів приділяє увагу Сімферопольський жіночий клуб «Дочки-матері», Одеська жіноча організація «Мати і дитя».

Щоб краще зрозуміти недоліки і переваги становища жіноцтва у тій чи тій країні, варто звернутись до історії, однак, передовсім історії ХХ сторіччя, яка була надзвичайно насиченою та переломною, доленосною для багатьох суспільств СВІТ⁷.

Питання тендерної рівності в суспільному житті є важливим не лише для жінок, а й загалом суспільства, оскільки дає можливість прийняття на державному рівні документів, програм, що забезпечують умови для тривалого і безпечного життя. Певний час, на початку отримання жінками прав для голосування, у суспільстві висловлювали думки з приводу того, що жінки є занадто емоційними і не здатні зробити правильний вибір. Час довів, що жінка, завдяки вродженому почуттю берегині роду, навпаки здатна приймати відповідальні та виважені рішення.

В Індії присутність жінок у парламенті не менше ніж 1/3 була закріплена Конституцією 1992 року. Це, безперечно, стало прогресивним рішенням країни⁴. Кожна країна має свої особливості, це накладає відбиток на становище жінки. І прогресом є те, що на сьогодні питання про необхідність представлення жінок у владі, ведуть також і в країнах з не найпередовішим рівнем демократії, що говорить про зусилля і прагнення суспільства до сталого життя і розвитку.

У таких країнах як Литва, Білорусь, Польща процес боротьби за тендерну рівність зародився ще у ХІХ сторіччі, коли постало питання звільнення від залежності різного зовнішнього характеру, що мало на меті утвердження перших засад рівності особистості у суспільстві. З'явилась ціла течія — позитивізму, що мала безліч прихильників серед інтелектуальних кіл. Тому емансипація та боротьба за рівність у цих країнах має глибоке історичне коріння^{5,6,4}.

Opportunities and Challenges of Women's Political Participation in India A Synthesis of Reserch Findings from Select Districs in India/ ICRW – UN Women Joint Publication.. - 2012. - 46 p.

⁵ Рихтер К. Освобождение без угнетателя? О понятии «эмансипация» в Литве и Беларуси в конце

ХІХ столетия / К. Рихтер // Женщины в политике: новые подходы к политическому.

Феминистский образовательный альманах. Вып. 2. Личное как политическое / Ред. Е. М.

Иванова и А. Ю. Першай. - Прага: Адліга, 2013. - С. 22 - 27.

⁶ Brodzinska-Mirowska B. Prawa wyborcze kobiet I udział kobiet w wyborach/ Kobiety w politice – Torun. - 2009. - S. 24 - 25

На сьогодні жінки дійсно мають перспективи самореалізації у багатьох сферах. Поширеним є явище, коли жінки навчають інших жінок бути професіоналом у власній сфері діяльності, відчувати власну суспільну роль як жінки і матері для захисту природи і зростання якості життя. Відбувається передавання досвіду нового зразка, що абсолютно рівноцінний професійному досвіду, який здобуває чоловік⁷.

«Лише реалізуючи свої власні проекти, жінка може самостверджуватися як реальний суб'єкт, зіставляючи свою діяльність з досягненням поставлених цілей; отримуючи гроші і права, вона оволодіває собою та відчуває почуття відповідальності», - такий висновок робить Симона де Бовуар, яка стала відкриттям у культурній та соціальній сфері як талановита письменниця та активна громадська діячка свого часу. У своїй праці «Друга стаття», вона також наголошувала на тому що немає значення посада, яку займає жінка, оскільки головне — дати їй можливість самостійно себе забезпечувати, знаходити життєву підтримку шляхом власної діяльності, і відповідно почувати себе повноправною та претендувати на відповідне місце у соціумі⁸.

Питання про представленість жінок у суспільному житті та екологічній сфері, зокрема, добре виражене у різних статистичних та аналітичних збірниках. Однак варто не забувати, що статистичні данні не можуть виражати повним чином розуміння явища на ментальному рівні. Це завдання безлічі сфер життя людини — культурної, освітньої і нарешті побутової.

Дослідження рівня обізнаності з тендерною рівністю у суспільстві та ставлення до неї молоді віком від 17 до 23 років

У дослідженні взяло участь 194 студенти вищих навчальних закладів м. Житомира, з яких 97 жінок і 97 чоловіків.

Респондентам була представлена невелика анкета, яка містила у себе чотири запитання. Запитання побудовані з урахуванням можливості трьох основних позицій у погляді на проблему (далі — Позиція А, Позиція В, Позиція С):

А. Абсолютне переконання, що жінки повинні займати високі посади і бути повноправними.

В. Заперечення попередньої позиції та розгляд процесу надання жінкам рівних прав з чоловіками як несерйозного.

⁷ Trafisz A. Satysfakcja i spełnienie [Електронний ресурс] / A. Trafisz // Gazeta Wyborcza - 2013 -

Режим доступу: http://wyborcza.pl/energiakobiet/:1,118219,14356488,Satysfakcja_i_spełnienie_.html

⁸ Бовуар С. де Друга стаття / Симона де Бовуар / Переклад з французької Н. Воробйової, П. Воробйова, Я. Собко. - К.: Основи, 1995. - Т. 2. - С. 337 - 339

С. Прагнення пошуку «золотої середини» і бажання як не втратити наявні переваги, так і не випустити можливість володіти перспективними нововведеннями.

Чотири представлених запитання були складені такими чином та містили такі варіанти відповідей:

1. Чи знаєте Ви про проблеми в історії з неоднозначним розумінням

статусу жінки у суспільстві ?

А. Так.

В. Ні.

С. Не вважаю, що це були проблеми.

2. Чи звертаєте Ви увагу на тендерну ознаку того, хто читає Ваші навчальні дисципліни ?

А. Ні.

В. Так.

С. Це ж заперечує сутність поняття «тендерної рівності», чи не так ?

3. Чи подобається Вам те, який сьогодні стан з розподілом «ролей» жінок та чоловіків у суспільстві за умови рівноправного становища ?

А. Так. Це прогрес.

В. Ні. Це викривлення реальних суспільних потреб.

С. Бажано знайти «золоту середину»⁷.

4. Чи знаєте Ви жінок-учасниць екологічних рухів ?

А. Так.

В. Ні.

С. Так, але не надаю цьому значення.

За результатами анкетування стало зрозуміло, що Позиція А, тобто упевненість у потребі гендерної рівності в суспільстві і залучення жінок до політики, отримала більшість голосів, а саме 45,2% респондентів. Другим за популярністю поглядом стала Позиція С, яка спрямована на пошук рівноваги між двома іншими позиціями. Такий погляд отримав 31,6% голосів. Позиція, яка могла б підтвердити масове неприйняття запровадження відповідних правових та соціальних норм у суспільство, тендерної рівності та толерантності, виявилась найбільш непопулярною, але також отримала певну кількість прихильних дрюк, а саме 23,2% (рисі). Окремо проаналізуємо відповіді на четверте питання анкети, оскільки воно викликало трудність у респондентів. Так майже 54% опитаних не знають жінок —учасниць екологічних рухів і тільки 21% відповів ствердно.

Для порівняння відповідей чоловіків та жінок пропонуємо такі результати дослідження.

Найбільш одностайними чоловіки виявились у Позиції А — 36,6% голосів. Позиція В отримала найменше голосів - 30,5%, Позиція С - 32,9%. Серед жінок найбільш популярною виявилась Позиція А — 55,1% голосів, а Позиція В найменш популярною — 15,4% голосів, Позиція С — 29,5%.

Отже, за результатами проведеного дослідження серед молодії аудиторії з рівноцінним відсотком опитаних жінок та чоловіків, було з'ясовано, що позицію тендерної рівності на всіх шаблях її вираження підтримала більшість респондентів як серед жінок, так і серед чоловіків. Звичайно, варто враховувати, що відповіді зумовлені певними зауваженнями і не дають 100% одноголосного результату. Однак, розподіл більшості голосів між Позицією А та Позицією С, за наявності чіткої альтернативної категоричної Позиції В, говорить про бажання та прагнення суспільства до найбільш рівноправного варіанту розвитку.

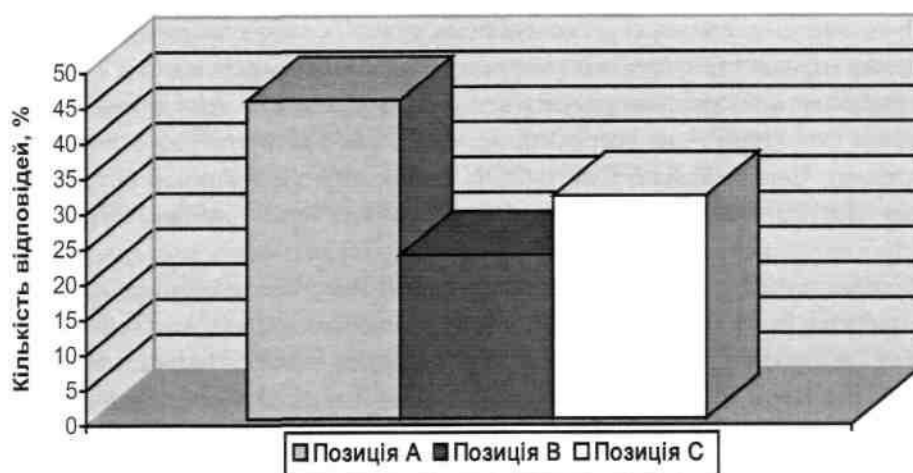

Рис. 1. Рівень обізнаності на тему тендерної рівності у суспільстві та ставлення до неї молоді

Джерело: Побудовано автором на основі даних проведеного дослідження

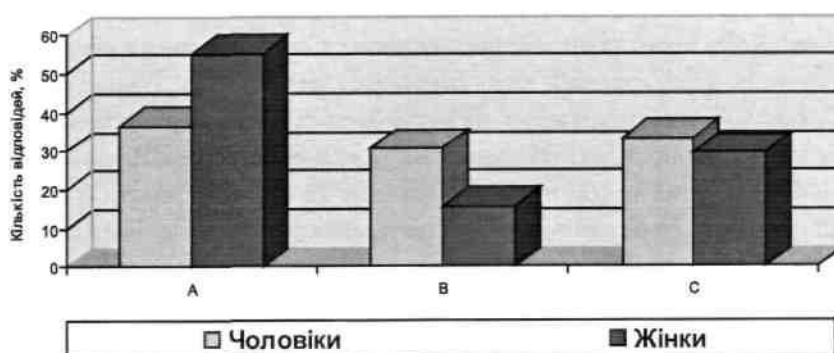

Рис. 2. Порівняння відповідей чоловіків і жінок

Джерело: Побудовано автором на основі даних проведеного дослідження

ВИСНОВКИ

Гендерна рівність (точніше — її відсутність у певних аспектах) — багатогранна проблема. Оскільки, містить у собі не лише питання толерантності між чоловіками та жінками — її наявність на тому чи тому рівні свідчить про рівень розвитку суспільства загалом, його готовність перебувати повною мірою на найвищому щаблі свого розвитку та протистояти безлічі реальним та прогнозованим загрозам, які здатні виникати у різних за рівнем розвитку типах державах. Однак внутрішня ситуація у соціумі відіграє важливу роль у розв'язанні нових і непередбачуваних проблем.

Представленість жінок в екологічних рухах — це, безперечно, якісний показник готовності суспільства дотримуватися усіх прав та свобод людини. Над покращенням становища у цьому аспекті працюють самі громадські та державні структури — як усередині держави, так і міжнародного значення. Наприклад, Європейський Союз, ООН тощо, тобто міжнародні організації, у яких постійно піднімаються питання рівності прав людини. Протягом історії боротьба за встановлення рівності та толерантності у цьому контексті тривала постійно, але частіше у латентних формах; більш поширеною була боротьба за утвердження повноцінних прав людини взагалі, тобто хоча б виборче право для всіх чоловіків як перший крок у цьому напрямку. Можна помітити, що тенденція щодо захисту прав жінок йде у напрямку зростання. Однак можна також констатувати відсутність протягом історії прийняття такого одноразового рішення, яке б розв'язувало всі і одразу проблеми повноправного статусу жінки. Це завжди був поступовий процес і нині момент є ще не завершеним.

У статті використані матеріали дослідників з країн Європи (зокрема і членів Європейського Союзу, і ні), а також США.

У ході розв'язання поставлених завдань, було з'ясовано:

1. Історична панорама розвитку питання тендерної рівності та відповідно вираження його через різні сфери, включно з екологічною, відбувалось не одночасно у всіх країнах; без наявності однакового рівня ставлення у суспільстві до присутності жінок на високих посадах, володіння зростаючими за своїм значенням правами у жінок. Отже, можна спостерігати фрагментарність в історії формування толерантного ставлення до цього поняття.

2. XX сторіччя продемонструвало яскравий прорив зростання ролі жінки у суспільному житті. Поява і діяльність жіночих екологічних рухів, що спроможні сьогодні впливати на вирішення проблеми безпечного життя — пряме свідчення цього.

3. На сьогодні увага до питання є на стабільному високому рівні у суспільстві. Однак не важко помітити, що теоретичні розробки розуміння питання часто йдуть попереду їхніх же практичних утілень.

4. Опитування 194 респондентів, серед яких 97 жінок та 97 чоловіків, показало, що жінки одногolosно підтримують ідею утвердження та поваги до прав жінки у суспільстві. Однак багато з них прагнуть бути задіяними також і в так званій «традиційній ролі» жінки у суспільстві, тобто ставити за пріоритет створення сім'ї.

Отже, гендерна рівність неможлива без представництва жінок у громадських організаціях, різного роду професіях та займанні високих посад, оскільки фактор однакової важливості голосу і чоловіків, і жінок має передове значення у цивілізованому демократичному суспільстві. Важливо підкреслити те, що країни, у яких права жінок ствердились порівняно давно, можуть слугувати прикладами того, що це шлях вперед, а аж ніяк не навпаки, для тих політичних та державних систем, які стоять на позиціях впровадження такого ставлення до інституту тендерної рівності у суспільстві.

Бібліографія

Айвазова С. Симона де Бовуар: Жизнь - самоосуществление / С. Айвазова // Женщины в политике: новые подходы к политическому. Феминистский образовательный альманах. Вып. 1. Пол политики / Ред. Е. М. Иванова и А. Ю. Першай. - Прага: Адліга, 2012. - С. 82 - 84.

Бовуар С. де Друга стаття / Симона де Бовуар / Переклад з французької Н. Воробйової, П. Воробйова, Я. Собко: Т. 2. — К.: Основи. — 1995. — С. 337 -339.

Кісь О. Р. Жіноча історія як напрямок історичних досліджень: становлення феміністської методології / О. Р. Кісь // Український історичний журнал. - 2012. - № 2. - С. 159 - 173.

Рихтер К. Освобождение без угнетателя? О понятии «эмансипация» в Литве и Беларуси в конце XIX столетия / К. Рихтер // Женщины в политике: новые подходы к политическому. Феминистский образовательный альманах. Вып. 2. Личное как политическое / Ред. Е. М. Иванова и А. Ю. Першай. - Прага: Адліга, 2013. - С. 22 - 27.

Brodzinska-Mirowska B. Prawa wwwwybocze kobiet I udzial kobiet w wyborach/ Kobiety w politice – Torun. - 2009. - S. 24 - 25.

Нрысак А. Foundations Feminism and the Articulation of Hybrid Feminisms in Post-Socialist Ukraine // East Europeam Politics and Societies. — 2006. — Vol. 2, №. 1 - P. 74 - 77.

Opportunities and Challenges of Women's Political Participation in India A Synthesis of Research Findings from Select Districts in India\ICRW – UN Women Joint Publication - 46 p.

Trafisz A. Satysfakcja i spełnienie [Електронний ресурс] / A. Trafisz // *Gazeta Wyborcza* — 2013 — Режим доступу: http://wyborcza.pl/energiacobiet/1,118219,14356488,Satysfakcja_i_spełnienie.html

Women in European politics —time for action / Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities-2009 -19 p.